

पारित मिति : २०७५/०३/०८
प्रमाणीकरण मिति : २०७५/०३/०८

अजयमेरु गाउँपालिकाको
गैरसरकारी संस्था समन्वय सम्बन्धी ऐन, २०७५

अजयमेरु गाउँपालिका

७ नं. प्रदेश,

नेपाल

गैरसरकारी संस्था समन्वय सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रस्तावना:

स्थानीय तहहरूमा काम गर्ने गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँग आपसी समन्वय, सहयोग र साभेदारीलाई प्रभावकारी बनाउन नेपालको संविधान, २०७२ को भाग ३ मा उल्लेखित मौलिक हकको व्यवहारिक कार्यान्वयनका लागि साभेदार संस्थाको भूमिका निर्वाह गर्न एवं धारा १७ को उपधारा १ (घ) द्वारा प्रत्याभूत संघ संस्था खोल्ने स्वतन्त्रताको हकको उपयोग एवं संविधानको भाग ४ धारा ५१ मा उल्लेखित राज्यका नीतिहरूको कार्यान्वयन र दिगो विकासको लक्ष्य पुरा गर्न नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदबाट स्वीकृतसंघ प्रदेश तथा स्थानीय तहको एकल तथा साभ्भा अधिकार सूचीहरूको विस्तृतीकरणमा गरिएको व्यवस्था र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ दफा २५ र १०२ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम मिति.....को अजयमेरु गाउँसभाले यो गैरसरकारी संस्था समन्वय सम्बन्धी ऐन, २०७४ लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “गैरसरकारी संस्था समन्वय सम्बन्धी ऐन, २०७५” रहेको छ ।
- (२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा:

- (क) “अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्भन्नु पर्छ ।
- (ख) “अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था” भन्नाले विदेशमा दर्ता भई नेपालमा सामाजिक सेवा तथा विकास कार्यमा संलग्न हुने तथा त्यस्तो कार्यमा सहयोग गर्ने संस्थालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ग) “समन्वय समिति” भन्नाले गाउँपालिका अन्तरगत स्थापना गरिएको गैसस समन्वय समितिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) “दातृ निकाय” भन्नाले समाज कल्याण वा सामाजिक सेवा तथा विकास कार्यमा सहयोग गर्ने विदेशी सरकार वा संघ संस्था आदि सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) “गैरसरकारी संस्था” भन्नाले लाभांश वा मुनाफा वितरण गर्ने उद्देश्य नराखी प्रचलित कानूनबमोजिम दर्ता भई कार्य गर्ने स्वयंसेवी सामाजिक संघ संस्थाहरूलाई सम्भन्नु पर्छ । यसलाई छोटकरीमा गैसस भनिनेछ ।
- (च) “विधान” भन्नाले गैरसरकारी संस्थाको विधान सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) “बोर्ड सदस्य” भन्नाले गैरसरकारी संस्थाका कार्य समितिका सदस्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।

- (ज) “सामाजिक सेवा तथा विकास कार्य” भन्नाले नेपाली समाजको समतामूलक समावेशी विकास, सामाजिक रूपान्तरण, कानूनको शासन, न्याय, सामाजिक न्याय, असल शासन, लोकतन्त्र मानवअधिकारको संरक्षण तथा प्रबर्द्धन, महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, आर्थिक रूपले विपन्न, अपांगता भएका, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, उपेक्षित, उत्पीडित तथा अल्पसंख्यक समुदायको सर्वोपरी हित, मानवीय सहायता, क्षमता विकास, सशक्तीकरण, पैरवी, वकालत, सामाजिक परिचालन, उपभोक्ता अधिकार, सशक्तीकरण, आर्थिक विकास, सेवा, पुनर्स्थापना र पुर्नमिलन (Reintegration) का लागि गरिने कार्य समेतलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (झ) “विषयगत समिति” भन्नाले स्थानीय तहमा गठित विभिन्न समितिलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (ञ) “स्थानीय तह” भन्नाले नगरपालिका, गाउँपालिका र जिल्ला समन्वय समितिलाई जनाउनेछ ।

परिच्छेद-२

संघ संस्थाहरूको वर्गीकरण र सामाजिक विकास कार्यक्रम

३. संस्थाहरूको सूची तयार गर्ने:

- (१) गाउँपालिकाले सामाजिक क्षेत्रमा काम गरिरहेका तथा काम गर्न चाहने सम्पूर्ण संघ संस्थाहरूको सूची तयार गर्दा आफुसँग आबद्ध हुन आउने संघ संस्थाहरूको देहाय बमोजिमको तहगत प्रकृतिको संघ संस्थाको वर्गीकरण गर्नेछ ।
- (क) संघीय कानून बमोजिम संघमा दर्ता भई नेपालभर कार्यक्षेत्र तय गरेका र यस गाउँपालिका पनि कार्य गरेका वा काम गर्न चाहने राष्ट्रिय प्रकृतिका संघ संस्था,
- (ख) प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेश सरकारमा दर्ता भई नेपालभर वा प्रदेश कार्यक्षेत्र तय गरेका र यस गाउँपालिकामा पनि कार्य गरेका वा काम गर्न चाहने संघ संस्था,
- (ग) संघीय कानून बमोजिम कुनै एक जिल्लामा दर्ता भई एक वा एकभन्दा बढी जिल्ला र यस गाउँपालिकामा कार्य गरिरहेका वा काम गर्न चाहने संस्था,
- (घ) संघीय कानून बमोजिम कुनै एक जिल्लामा दर्ता भई सोही जिल्लाका विभिन्न स्थानीय तहमा मात्र कार्य गरिरहेका वा कार्य गर्ने संघ संस्था,
- (ङ) विभिन्न संघ संस्था तथा विषयगत कार्यालयहरूका तर्फबाट नेपालभर वा सम्बन्धित जिल्ला वा स्थानीय तहमा मात्र गठन भई सम्बन्धित कार्यालय वा स्थानीय तहसँग मात्र समन्वय गरी कार्य गर्ने गरी स्थानीय तहमा रहेका वा गठन हुन चाहने अन्य सामाजिक प्रकृतिका संघ संस्थाहरू (आमा समूह, बाल क्लव, महिला सञ्जाल, युवा सञ्जाल, सामुदायिक समुह आदि) ।
- (२) सामाजिक संघ संस्थाहरूको सूची तयार गर्दा तपसिल अनुसार वर्गीकरण गरी अलग अलग सूची तयार गरिनेछ ।
- (क) सामाजिक संस्थाहरू (सामाजिक सचेतना, कानूनको शासन, असल शासन, मानअधिकारको संरक्षण, लैङ्गिक तथा सामाजिक न्याय तथा प्रबर्द्धन, सामाजिक विकास, आयमूलक कार्यक्रम, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन, खानेपानी तथा सरसफाई, क्षमता विकास, सामाजिक परिचालन, भौतिक पूर्वाधार विकास, जीविकोपार्जन तथा आर्थिक

क्रियाकलाप, मानवीय सहायता, प्राकृतिक स्रोत संरक्षण र व्यवस्थापन, विपद व्यवस्थापन, पुनर्निर्माण तथा मानवीय सहायता, गरिवी निवारण, पैरवी, उपभोक्ताहरूको हित संरक्षणका लागि स्थापित नागरिक संस्थाहरू)

- (ख) खेलकुद विकास संस्थाहरू (विभिन्न खेलकुद खेल्ने वा खेलाउने संघ संस्थाहरू)
 - (ग) धार्मिक तथा साँस्कृतिक संस्थाहरू (भजन कृतन गर्ने, गुम्बा, मदरसा, मठ, मन्दिर निर्माण वा संरक्षण, विभिन्न पौराणिक भाषा, कला, सम्पदा, साँस्कृति वा रीतिरिवाज संरक्षण वा प्रवर्धन गर्ने उद्देश्यकले खोलिएका संघ संस्थाहरू)
 - (घ) प्रतिष्ठान, ट्रष्ट तथा गुठीहरू (विभिन्न व्यक्ति वा स्थानको स्मृतिमा स्थापना गरिएका प्रतिष्ठान, ट्रष्ट तथा गुठीहरू)
 - (ङ) परोपकार संस्थाहरू (असहाय, वृद्ध, अपाङ्ग, दीर्घरोगी वा जोखिममा परेका व्यक्तिहरू वा समूहहरूलाई कल्याण गर्ने उद्देश्यले खोलिएका परोपकारी संस्थाहरू)
 - (च) पेशागत संस्थाहरू (निश्चित पेशामा लागेका वा अंगालेका व्यक्तिहरूले आफ्नो पेशागत भलाइका लागि खोलिएका संस्थाहरू जस्तै वकिल, डाक्टर, नर्स, इन्जिनियर, मजदुर, पत्रकार आदिको पेशागत संस्थाहरू)
 - (छ) सञ्जाल तथा महासंघहरू (निश्चित उद्देश्य, लक्षित समूह वा विषयमा कार्यरत समूह वा संस्थाहरूको सञ्जाल, एलायन्स, महासंघ, संघ, गठबन्धन आदि)
 - (ज) उपभोक्ता संस्था तथा समूहहरू (निश्चित वस्तु वा सेवाको उपभोग गर्ने व्यक्ति वा समूहहरूको पक्षमा काम गर्ने गरी खोलिएका संघ संस्थाहरू जस्तै वन उपभोक्ता समिति, खानेपानी उपभोक्ता समिति, सिंचाइ उपभोक्ता समिति आदि)
 - (झ) अनुसन्धान संस्थाहरू (समसामयिक वा अन्य कुनै विषयमा केन्द्रित भई अध्ययन, अनुसन्धान, सर्वेक्षण आदि गर्ने प्रकृतिका संघ संस्थाहरू)
 - (ञ) सामुदायिक संस्थाहरू (समुदाय, बस्ती, वडा वा टोल स्तरमा गठन भएका समूह, सुधार समिति र समुदायमा आधारित संस्थाहरू, बाल क्लब आदि)
 - (ट) अन्य संस्थाहरू (माथि उल्लेख गरिएका बाहेकका अन्य प्रकृतिका संस्थाहरू)
- (३) सूचीकृत गर्दा यदि कुनै संस्थाहरू जसले एकभन्दा बढी क्षेत्रमा कार्य गर्ने उद्देश्य संस्थाको विधानमा भएमा र सो स्थानीय तहमा सञ्चालन गर्ने कार्यको प्रकृति त्यस्तो देखिएमा त्यस्ता संस्थालाई बहुक्षेत्राधिकार प्राप्त संस्थाको सूचीमा दर्ता गरिनेछ ।

४. सामाजिक कार्यक्रम:

- (क) स्थानीय तहहरूले सामाजिक संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरी सामाजिक परिचालन, नागरिक अधिकार, सामाजिक सचेतना तथा विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नेछन् ।
- (ख) स्थानीय तहले सामाजिक परिचालन लगायतका कार्यहरू गर्दा दफा ३ (१) वमोजिम सूचीकृत गैसहरूलाई प्राथमिता दिई समन्वय र साभेदारी गर्नेछ ।

- (ग) संस्थाले आफ्नो उद्देश्य अनुसारका कार्यक्रमहरूमा मात्र खर्च गर्ने गरी आफ्नो स्रोत निर्माणका लागि आयमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।
- (घ) गाउँपालिकाले सामुदायिक विकासको क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण गैरसरकारी संस्थाहरूको सूची अद्यावधिक गरी कार्यक्रम तथा लगानीमा हुने दोहोरोपन हटाउन तथा प्रभावकारी रूपमा सामाजिक संस्थाका गतिविधिहरू सञ्चालनको अवसर प्रदान गर्न आवश्यक समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्न सक्नेछन् ।

५. स्थानीय दिगो विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन: (१) स्थानीय तहमा दिगो विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा गाउँपालिकाले देहायबमोजिमका विशेष कार्यक्रमहरू छनौट गरी साभेदारीमा सञ्चालन गर्नेछ :

- (क) महिला, एकल महिला, बालबालिका, आर्थिक रूपले विपन्न, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, आदिवासी, जनजाति तथा दलित, असहायलगायत पिछडिएका एवं सीमान्तकृत (सामाजिक तथा आर्थिक) साथै जोखिममा परेका समुदायको हित र कल्याणसम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ख) रोजगार एवं स्वरोजगार सिर्जनासम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ग) स्थानीय शासन तथा विकासका लागि सहभागिता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम
- (घ) लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण तथा महिलाशक्तीकरण र लैङ्गिक न्याय तथा न्यायमा पहुँचसम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ङ) कानूनको शासन, न्याय, समानता, मानव अधिकार, लोकतन्त्र, सुशासन संरक्षण तथा प्रबर्द्धनात्मक कार्यहरू,
- (च) स्रोत साधनमा पछाडि पारिएका समुदायहरूको पहुँच, स्वामित्व र नियन्त्रण बढाउने कार्य,
- (छ) कृषि उत्पादन, खाद्य सुरक्षा तथा पोषण,
- (ज) सामाजिक कुरीति तथा अन्धविश्वास विरुद्धको कार्यक्रम,
- (झ) गरिबी निवारण, आयआर्जन तथा सीप विकाससम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ञ) नागरिक कर्तव्य तथा दायित्वसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम,
- (ट) वन तथा वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा प्रभाव न्यूनीकरण एवं विपद जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ठ) जनस्वास्थ्य, जनचेतना अभिवृद्धि तथा सेवा प्रवाहसम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ड) शिक्षा लगायत आधारभूत शैक्षिक उद्देश्य परिपूर्ति सम्बन्धी विविध कार्यक्रम,
- (ढ) खानेपानी, सरसफाइ, जलस्रोत व्यवस्थापनतथा लघु तथा वैकल्पिक उर्जा विकास,

- (ण) भौतिक पूर्वाधार विकास निर्माण तथा मर्मतसम्बन्धी
 - (त) सामुदायिक सुरक्षा प्रबर्द्धन
 - (थ) सामाजिक तथा धार्मिक सद्भाव
 - (द) अन्तरघुलन तथा शान्ति प्रबर्द्धन कार्यक्रमहरू
- (२) गाउँपालिकाले प्रस्तावना आह्वान गरी सामाजिक संघ संस्था मार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउन सक्नेछ ।

परिच्छेद- ३

कार्यक्रम सञ्चालन र समन्वय

६. स्थानीय तहसँग समन्वय :

- (१) यस ऐन अन्तर्गत सूचीकृत भएका र हुन चाहने संस्थाहरूले आफूले काम गर्ने कार्यक्षेत्र भित्रको गाउँपालिकाबाट कार्यक्रमको प्रकृति हेरी गाउँसभामा पेश गर्ने वा समन्वय वा जानकारी गराई काम गर्नुपर्नेछ ।
 - (क) एक वर्षभन्दा छोटो अवधिको परियोजनाहरू, सभा, सम्मेलन, गोष्ठी, तालिम, कार्यशाला, नागरिक शिक्षा, सुशासन तथा जवाफदेहिता प्रबर्द्धन, मानवअधिकार प्रबर्द्धन, सर्वेक्षण र अध्ययन अनुसन्धानसम्बन्धी कामहरू गर्दा स्थानीय तहलाई जानकारी गराई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात सोको प्रतिवेदन स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
 - (ख) स्थानीय तहको नियमित र विषयगत कामसँग मेल खाने प्रकृतिका परियोजना तथा कार्यक्रमहरूमा स्थानीय तहसँग समन्वय गरेर काम गर्ने ।
 - (ग) एक वर्षभन्दा लामो अवधिका जनचेतनामूलक तथा अधिकारमुखी कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहको सहमति लिई कार्य गर्ने एवं भौतिक निर्माणका परियोजना वा त्यस्तो स्थानीय तह वा सरकारसँग पूर्व सहमति लिएर गर्नुपर्ने प्रकृतिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपरेमा स्थानीय तहसँग स्वीकृति लिएर काम गर्ने ।
- (२) गैसहरूले सञ्चालन गर्ने एक वर्षभन्दा लामो कार्यक्रम स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रियामार्फत गाउँपालिकाको एकीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा समावेश हुने गरी पेश गर्नु पर्नेछ र गाउँसभामा स्वीकृत गर्नुपर्नेछ ।
- (३) गाउँसभा सम्पन्न भएपछि गैसहरूको कार्यक्रम बजेट स्वीकृत गर्नुपर्ने भएमा गाउँकार्यपालिकामा स्वीकृत गराउनुपर्नेछ र अर्को आर्थिक वर्षको गाउँसभाबाट अनुमोदन गराउन सकिनेछ ।
- (४) गाउँपालिकामा संस्थाले सहमति/स्वीकृतको लागि निवेदन पेश गरेको सामान्यतया १५ दिनभित्र सम्बन्धित गाउँपालिकाले सहमति/स्वीकृतिपत्र दिनेछ । सहमति/स्वीकृतिपत्र दिन नसकिने अवस्था भए कारण सहित जानकारी दिइनेछ ।

७. गैसस समन्वय समिति गठन:

(१) गैससहरूसँग समन्वय र साभेदारी प्रबर्धन गर्न निम्न बमोजिम तीन सदस्यीय गैसस समन्वय समिति गठन गरिनेछ ।

(क) गाउँपालिका	अध्यक्ष -संयोजक
(ख) सामाजिक विकास समिति हेर्ने वडा अध्यक्ष एक जना	-सदस्य
(ग) गैसस महासंघ नेपालको सम्बन्धित जिल्ला/स्थानीय तहको प्रतिनिधि	-सदस्य
(घ) महिला अधिकार र सशक्तीकरणको क्षेत्रमा क्रियाशिल संघ संस्थाहरू सबै	-सदस्य
(ङ) गाउँपालिकाले तोकेको एक जना कर्मचारी	-सदस्य सचिव

(२) समन्वय समितिको बैठक र कार्यविवरण भने समन्वय समितिले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

८. प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने:

(१) हरेक गैरसरकारी संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्र रहेको गाउँपालिका समक्ष प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ४ महिनाभित्र लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सहितको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) एक स्थानीय तह वा जिल्लाभन्दा बढी जिल्ला वा देशभर कार्यरत रहेको संस्था भएको अवस्थामा सम्बन्धित स्थानीय तहको गतिविधिको संक्षिप्त प्रगति प्रतिवेदन र सम्बन्धित परियोजना वा गतिविधिको आयव्ययको विवरण प्रस्तुत गर्न सकिनेछ । तर त्यस्तो स्थानीय तहले आवश्यक ठानी माग गरेको अवस्थामा उक्त संस्था वा परियोजनाको सम्पूर्ण प्रगति विवरण वा लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको प्रतिलिपी सम्बन्धित संस्थाले उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

९. सामाजिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) गैरसरकारी संस्थाले सन्चालन गरेका कार्यक्रमको लक्ष्य, बजेट, कार्यक्रम एवं उपलब्धिका बारेमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको स्थानका सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय, सञ्चारकर्मी, नागरिक समाज एवं लक्षित समुदाय तथा उपभोक्तासमेतको सहभागितामा वार्षिक रूपमा सामाजिक परीक्षण गर्नुपर्नेछ । तर एक स्थानीय तहभन्दा बढी जिल्लाभर कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने संस्थाले जिल्ला तहमा समेत सामाजिक परीक्षण गर्न सकिनेछ ।

(२) गाउँपालिकाले गैरसरकारी संस्थाहरूको लागि सामाजिक परीक्षण तथा सुनुवाईसम्बन्धी मार्गनिर्देशिका बनाई लागु गर्नसक्नेछ ।

१०. गैरसरकारी संस्थामा स्थानीय तहको संलग्नता:

गाउँपालिकाका पदाधिकारी सदस्य तथा कार्यरत कर्मचारीहरू, शिक्षकहरू गैरसरकारी संस्थाका कार्यसमितिका सदस्य वा कर्मचारीका रूपमा संलग्न हुनपाउने छैनन् ।

११. गैससको प्रतिनिधित्व:

स्थानीय तहका विभिन्न विषयगत समितिहरू र नेपाल सरकारद्वारा गठन गरिने गैरसरकारी संस्थासम्बन्धी विभिन्न समिति वा उपसमितिमा गैरसरकारी संस्था महासंघ नेपालको सिफारिसका आधारमा विषयगत गैरसरकारी संस्थाको प्रतिनिधित्व हुनेछ ।

१२. संस्थाका क्रियाकलापहरू सार्वजनिक गर्नुपर्ने:

सम्बन्धित गैससले आफ्नो संस्था तथा कार्यक्रमको बारेमा जानकारी गराउनका लागि त्यस्तो संस्थाको कार्यालय वा कार्यालय परिसरमा आफ्नो संस्थाको तर्फबाट सञ्चालित कार्यक्रम तथा बजेटको जानकारी सार्वजनिक गर्न Display Board राख्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद- ४

गैरसरकारी संस्था र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा

१३. योजना तर्जुमा प्रक्रियामा गैससहरूको सहभागिता:

- (१) यस गाउँपालिकाको दीर्घकालिन, आवधिक, वार्षिक तथा विषयगत योजना तर्जुमा प्रक्रियाको प्रारम्भिक चरणदेखि सम्बन्धित गैससहरूको सहभागिता र प्रतिनिधित्व गराइनेछ ।
- (२) सम्बन्धित विषय र क्षेत्रको सूचना संकलनमा गैससहरूले गाउँपालिकाको आवश्यकतानुसार सहयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (४) गैससका सम्बन्धित विषय र क्षेत्रमा कार्यक्रमको दोहोरोपन हटाउन गाउँपालिकालाई सहयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (५) गैससहरूले गाउँपालिकाको योजना निर्माण र कार्यान्वयनवारे जनचेतना अभिवृद्धिमा आवश्यक सहयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (६) योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सहभागी हुन नसकेका गैससले आफ्ना कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा त्यस्ता गैससका कार्यक्रम लागू हुने विषयको जानकारी दिई गाउँपालिकासँगको समन्वयमा तोकिएका भौगोलिक क्षेत्र वा विषयमा त्यस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

१४. योजना कार्यान्वयन र साभेदारी:

- (१) गाउँपालिकाहरूको योजना कार्यान्वयनमा गैससहरूले आफ्नो स्रोत र क्षमतानुसार आर्थिक तथा प्राविधिक साभेदारी गर्नुपर्नेछ ।
- (२) गाउँपालिकामा सञ्चालित विकास आयोजनाहरूको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि गाउँपालिकाबाट अनुरोध भईआएमा आवश्यकतानुसार ज्ञान, सीप, परामर्श तथा सुभाष उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (३) गैससहरूले समीक्षा बैठकहरूमा सहभागी हुने र पृष्ठपोषण दिनुपर्नेछ ।

१५. स्थानीय योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन: (१) गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा विषयगत गैससहरूलाई गैरसरकारी संस्था महासंघ नेपालको सिफारिसको आधारमा प्रत्यक्ष सहभागी गराइनेछ ।

- (२) गाउँपालिकाले स्वतन्त्र रूपमा विकास आयोजनाको तेश्रो पक्ष मूल्यांकन गर्न सक्नेछ जसमा सूचीकृत रहेका दक्ष गैससहरूलाई प्राथमिकता दिने छ ।

१६. गैससका कार्यक्रम अनुगमन:

गाउँपालिकामा सञ्चालित गैससहरूको परियोजना तथा कार्यक्रमहरू अनुगमन गर्नेछ । अनुगमन कार्यमा गैरसरकारी संस्था महासंघ नेपालको संस्थागत प्रतिनिधित्व गराइनेछ ।

१७. एकद्वार प्रणाली सम्बन्धमा:

गाउँपालिकामा कार्य क्षेत्र रहेका सम्पूर्ण गैससहरूले आफ्ना कार्यक्रमहरू सञ्चालनको समन्वय गर्दा एवं सहमति लिँदा सम्बन्धित गाउँपालिका मार्फत लिनेछ। सहमति लिँदा दिँदा कार्यक्रममा दोहोरोपन नहुने गरी गरिनेछ।

परिच्छेद- ५

अन्तर्राष्ट्रिय गैसससम्बन्धमा

२०. अन्तर्राष्ट्रिय गैसस सम्बन्धमा:

गाउँपालिकामा काम गर्न चाहने अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरमा दर्ता भई यस गाउँपालिकामा सूचीकृत भएका वा कुनै जिल्लामा दर्ता भई विभिन्न जिल्ला वा प्रदेशमा कार्यक्षेत्र बनाएका वा डडेल्धुरा जिल्लामा दर्ता भई यस गाउँपालिकामा कार्यरत वा काम गर्न इच्छुक गैरसरकारी संस्थामार्फत कार्य गर्नुपर्नेछ। तर, सम्भव भएसम्म यस गाउँपालिकाहरूमा सूचीकृत संस्थाहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ।

परिच्छेद- ६

विविध

२१. पुरस्कार र प्रोत्साहन:

गाउँपालिकाले समाजिक सेवा तथा विकास कार्यमा संलग्न भई जनताको अधिकार संरक्षण गर्ने तथा पछाडि पारिएको वर्ग र समुदायको हित, कल्याण र सशक्तीकरणका लागि उल्लेख्य योगदान पुऱ्याउने गैरसरकारी संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गर्न सामाजिक सेवा पुरस्कारहरूको स्थापना तथा वितरण गर्नेछ।

२२. गैसस क्षमता विकास कोष:

गैरसरकारी संस्थाहरूको संस्थागत विकास तथा गैससमा कार्यरत कार्य समिति, कर्मचारी एवं स्वयंसेवकहरूको क्षमता विकासका लागि गाउँपालिकाले गैसस क्षमता विकास कोषको स्थापना गरी त्यस्ता संस्थाहरूको संस्थागत विकासमा सहयोग गर्न सक्नेछ।

२३. कारवाही:

(१) गाउँपालिकामा कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूले काम गर्ने क्रममा आर्थिक हिनामिना वा कानुन विपरित कार्य गरेको पाइएमा त्यस्ता संस्थाहरूलाई आवश्यक लिखित सुझाव दिई सुधार गर्ने अवसर प्रदान गर्ने वा केही समयका लागि कार्य स्थगन गर्न निश्चित अवधिको लागि काम गर्न रोक लगाउने वा आवश्यक कानुनी कारवाहीको लागि त्यस्तो संस्था दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष लिखित रूपमा आवश्यक प्रमाणसहित कारवाहीको लागि सिफारिश गर्न सक्नेछ।

(२) संस्था दर्ता तथा नविकरण गर्ने निकायबाट उक्त संस्थाले गलत काम गरेको प्रमाणित नभएसम्म त्यस्तो संस्थाको गतिविधिमा रोक लगाइने छैन । साथै त्यस्तो कारबाही कारवाही गर्नु अघि उक्त संस्थालाई लिखित स्पष्टीकरणको उचित मौका प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

२४. नियमावली बनाउने अधिकार:

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले आवश्यक नियमावली तर्जुमा गरी लागु गर्नसक्नेछ ।

२५. आचारसंहिता:

गैरसरकारी संस्थाहरूका छाता संगठनहरू वा गैरसरकारी संस्थाहरू स्वयंले आचारसंहिता निर्माण गरी लागु गर्नुपर्नेछ ।

२६. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार:

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अड्काउ परेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ । तर त्यस्तो आदेश गाउँपालिकाले ६ महिनाभित्र गाउँसभाबाट अनुमोदन गर्नुपर्नेछ नगरेमा उक्त आदेश स्वतः निस्किय हुनेछ ।

२७. बचाउ र लागु नहुने:

- (१) यस ऐनमा लेखिए जति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रदेश तथा संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (२) संविधानसँग बाझिएको यस ऐनको दफा तथा उपदफाहरू बाझिएको हदसम्म स्वतः निस्किय हुनेछन् ।